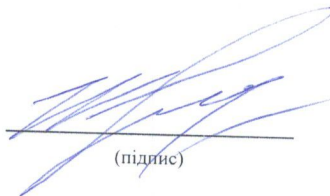

Переклад затверджений

Генеральний директор
Урядового офісу координації європейської та
євроатлантичної інтеграції
Секретаріату Кабінету Міністрів України
(найменування посади)

(підпис)

Н. В. Форсюк
(ініціали та прізвище)

29 жовтня 2021 р.

16.04.2018

UA

Офіційний вісник Європейського Союзу

L 96/57

ІМПЛЕМЕНТАЦІЙНЕ РІШЕННЯ КОМІСІЇ (ЄС) 2018/576

від 15 грудня 2017 року

про технічні стандарти для захисних елементів, які наносять на тютюнові вироби

(оприлюднено під номером C(2017) 8435)

(Текст стосується ЄЄП)

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ,

Беручи до уваги Директиву Європейського Парламенту і Ради 2014/40/ЄС від 03 квітня 2014 року про наближення законів, підзаконних нормативно-правових актів та адміністративних положень держав-членів щодо виробництва, представлення та продажу тютюнових виробів і супутніх виробів та про скасування Директиви 2001/37/ЄС ⁽¹⁾, зокрема її статті 16(2),

Оскільки:

- (1) Директива 2014/40/ЄС передбачає вимогу щодо наявності на всіх одиничних пачках тютюнових виробів, які введені в обіг, захищеного від несанкціонованого доступу захисного елемента, який складається з видимих і невидимих елементів, з метою полегшення верифікації автентичності тютюнових виробів. Необхідно встановити технічні стандарти для системи захисних елементів.
- (2) Захисні елементи разом із системою забезпечення відстеження тютюнових виробів, передбаченою в статті 15 Директиви 2014/40/ЄС та встановленою Імплементативним регламентом Комісії (ЄС) 2018/574 ⁽²⁾, повинні створювати умови для моніторингу та ефективного забезпечення відповідності тютюнових виробів положенням Директиви 2014/40/ЄС.
- (3) Спільні правила Союзу щодо стандартів для захисних елементів необхідні, оскільки розбіжні та недостатньо точні національні вимоги можуть підривати зусилля із покращення відповідності тютюнових виробів правилам Союзу щодо тютюнових виробів. Створення більш гармонізованої рамки для захисних елементів у всіх державах-членах також має сприяти функціонуванню внутрішнього ринку легальних тютюнових виробів.
- (4) Технічні стандарти для захисних елементів повинні створюватися із належним урахуванням високого рівня інноваційності у цій сфері, водночас надаючи компетентним

ІМПЛЕМЕНТАЦІЙНЕ РІШЕННЯ КОМІСІЇ (ЄС) 2018/576**від 15 грудня 2017 року****про технічні стандарти для захисних елементів, які наносять на тютюнові вироби***(оприлюднено під номером C(2017) 8435)***(Текст стосується ЄЕП)**

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ,

Беручи до уваги Директиву Європейського Парламенту і Ради 2014/40/ЄС від 03 квітня 2014 року про наближення законів, підзаконних нормативно-правових актів та адміністративних положень держав-членів щодо виробництва, представлення та продажу тютюнових виробів і супутніх виробів та про скасування Директиви 2001/37/ЄС ⁽¹⁾, зокрема її статті 16(2),

Оскільки:

- (1) Директива 2014/40/ЄС передбачає вимогу щодо наявності на всіх одиничних пачках тютюнових виробів, які введені в обіг, захищеного від несанкціонованого доступу захисного елемента, який складається з видимих і невидимих елементів, з метою полегшення верифікації автентичності тютюнових виробів. Необхідно встановити технічні стандарти для системи захисних елементів.
- (2) Захисні елементи разом із системою забезпечення відстеження тютюнових виробів, передбаченою в статті 15 Директиви 2014/40/ЄС та встановленою Імплементативним регламентом Комісії (ЄС) 2018/574 ⁽²⁾, повинні створювати умови для моніторингу та ефективнішого забезпечення відповідності тютюнових виробів положенням Директиви 2014/40/ЄС.
- (3) Спільні правила Союзу щодо стандартів для захисних елементів необхідні, оскільки розбіжні та недостатньо точні національні вимоги можуть підривати зусилля із покращення відповідності тютюнових виробів правилам Союзу щодо тютюнових виробів. Створення більш гармонізованої рамки для захисних елементів у всіх державах-членах також має сприяти функціонуванню внутрішнього ринку легальних тютюнових виробів.
- (4) Технічні стандарти для захисних елементів повинні створюватися із належним урахуванням високого рівня інноваційності у цій сфері, водночас надаючи компетентним органам держав-членів змогу ефективно верифікувати автентичність тютюнових виробів. Кожна держава-член повинна мати змогу визначати комбінацію або комбінації елементів автентифікації, які використовуватимуться при розробці захисних елементів, які наносять на тютюнові вироби, що їх виробляють на її території або імпортують на її територію. Використовувана комбінація або комбінації повинні складатися із видимих та невидимих елементів. Відповідно до міжнародних стандартів, невидимі елементи, які не можуть бути безпосередньо сприйняті органами чуття людини, можуть також визначатися з огляду на складність обладнання, необхідного для верифікації їх автентичності. Для максимізації надійності захисних елементів, доцільно встановити вимогу щодо використання щонайменше одного невидимого елемента, для верифікації якого необхідні інструменти спеціального призначення або професійне лабораторне обладнання. Включення до захисного елемента елементів автентифікації різних типів має забезпечити досягнення необхідної рівноваги між гнучкістю та високим рівнем безпеки. Окрім цього, таке включення також має надати державам-членам змогу враховувати нові інноваційні рішення, здатні надалі покращувати ефективність захисних елементів.
- (5) Важливо встановити вимоги щодо поєднання різних елементів автентифікації для гарантування належного захисту цілісності кінцевого захисного елемента, який наносять на тютюнові вироби.
- (6) Важливість забезпечення надійності системи захисних елементів визнана стандартами із

міжнародним визнанням ⁽³⁾. Для цього необхідно вживати додаткових запобіжних заходів для якомога надійнішого захисту захисних елементів та різних елементів автентифікації, що входять до них, від внутрішніх та зовнішніх загроз. Отже, необхідно встановити вимогу щодо надання щонайменше одного елемента автентифікації в захисному елементі незалежним надавачем рішень як третьою стороною, таким чином знижуючи ймовірність здійснення атак особами або суб'єктами, безпосередньо або опосередковано пов'язаними із виробником або творцем елементів автентифікації, які використовують для розробки захисного елемента. Окрім цього, для забезпечення постійного дотримання вимоги щодо незалежності, яка має суттєве значення для забезпечення та підтримання цілісності захисних елементів в усьому Союзі, процедури моніторингу відповідності критеріям незалежності, визначені в цьому Рішенні, повинна періодично переглядати Комісія. Комісія повинна оприлюднювати висновки такого перегляду, які також повинні входити до звіту про застосування Директиви 2014/40/ЄС, передбаченого статтею 28 зазначеної Директиви.

- (7) У деяких державах-членах встановлено вимоги щодо використання акцизних марок або національних ідентифікаційних позначок для фіскальних цілей. Такі держави-члени повинні мати право дозволяти використання власних марок або позначок як захисних елементів, на які поширюються положення статті 16 Директиви 2014/40/ЄС та цього Рішення. Для уникнення зайвого економічного навантаження, державам-членам, акцизні марки або національні ідентифікаційні позначки яких не відповідають одній або більше вимозі статті 16 Директиви 2014/40/ЄС та цього Рішення, має бути дозволено використовувати власні акцизні марки або національні ідентифікаційні позначки як частину захисного елемента. У таких випадках, держави-члени повинні забезпечувати інформування виробників та імпортерів тютюнових виробів стосовно додаткових елементів автентифікації, необхідних для розробки захисного елемента, який відповідатиме усім законодавчим вимогам.
- (8) Для забезпечення цілісності захисних елементів та їх захисту від зовнішніх атак, такі елементи необхідно наносити шляхом прикріплення, друкування або поєднання цих двох способів таким чином, щоб унеможливити заміну, повторне використання або будь-яку зміну захисних елементів. Окрім цього, захисні елементи також повинні передбачати можливість визначення та верифікації автентичності окремої одиничної пачки тютюнового виробу впродовж усього часу перебування такого виробу в обігу.
- (9) Для забезпечення можливості верифікації автентичності тютюнових виробів та, як наслідок, для більш ефективної боротьби з незаконною торгівлею тютюновими виробами в Союзі, держави-члени та Комісія повинні надавати на вимогу зразки виробів, які можна використовувати як взірець для лабораторного аналізу. Окрім цього, для надання компетентним органам однієї держави-члена змоги верифікувати автентичність тютюнового виробу, призначеного для збуту на національному ринку іншої держави-члена, держави-члени повинні надавати одна одній взаємну допомогу та обмінюватися отриманими зразками виробів, а також, наскільки це можливо, наявною інформацією та експертними знаннями.
- (10) Інструменти, передбачені цим Рішенням, відповідають висновку Комітету, зазначеного у статті 25 Директиви 2014/40/ЄС,

УХВАЛИЛА ЦЕ РІШЕННЯ:

Стаття 1

Предмет

Це Рішення встановлює технічні стандарти для захисних елементів, які наносять на одиничні пачки тютюнових виробів, що перебувають в обігу в Союзі.

Стаття 2

Терміни та означення

Для цілей цього Рішення, окрім термінів та означень, встановлених у статті 2 Директиви 2014/40/ЄС, застосовуються такі терміни та означення:

- (a) «елемент автентифікації» означає складову частину захисного елемента;
- (b) «явний» означає такий, що може бути сприйнятий одним чи більш ніж одним органом чуття людини без використання зовнішніх засобів. Рішення автентифікації, які входять до категорії «явних» («overt»), визначеної стандартом ISO 12931:2012, повинні вважатися такими, що відповідають цьому означенню;
- (c) «напівприхований» означає такий, що не може бути безпосередньо сприйнятий органами чуття людини, але може бути виявлений такими органами чуття за допомогою зовнішніх засобів, наприклад, за допомогою ультрафіолетового ліхтаря, або спеціальної ручки чи маркера, використання яких не вимагає наявності експертних знань або фахового навчання. Рішення автентифікації, які входять до категорії «прихованих» («covert»), визначеної стандартом ISO 12931:2012, які передбачають використання інструментів, що перебувають у вільному продажу, повинні вважатися такими, що відповідають цьому означенню;
- (d) «прихований» означає такий, що не може бути безпосередньо сприйнятий органами чуття людини та може бути виявлений лише за допомогою інструментів спеціального призначення або професійного лабораторного обладнання. Рішення автентифікації, які входять до категорії «прихованих» («covert»), визначеної стандартом ISO 12931:2012, які передбачають використання інструментів спеціального призначення та проведення експертного аналізу, повинні вважатися такими, що відповідають цьому означенню.

Стаття 3

Захисний елемент

1. Держави-члени повинні вимагати, щоб до складу захисних елементів входило не менше ніж п'ять типів елементів автентифікації, з яких щонайменше:

- (a) один явний;
- (b) один напівприхований;
- (c) один прихований.

2. Держави-члени повинні передбачити, щоб принаймні один елемент автентифікації, згаданий в параграфі 1, надавав незалежний сторонній надавач рішень, що відповідає вимогам, встановленим у статті 8.

3. Кожна держава-член повинна передавати виробникам та імпортерам тютюнових виробів інформацію про комбінацію або комбінації елементів автентифікації, які необхідно використовувати в захисних елементах, що наносять на одиничні пачки тютюнових виробів, які перебувають в обігу в такій державі-члені.

До елементів автентифікації, згаданих у першому підпараграфі, можуть входити будь-які з елементів автентифікації явного, напівприхованого та прихованого типу, визначені в додатку.

4. Передання інформації, згадане в параграфі 3, повинне відбутися не пізніше ніж до 20 вересня 2018 року. Про будь-які подальші зміни комбінації або комбінацій елементів автентифікації держави-члени повинні повідомляти виробників та імпортерів тютюнових виробів щонайменше за 6 місяців до запланованого набуття змінами чинності.

Стаття 4

Використання акцизних марок як захисних елементів

1. Держави-члени, які використовують акцизні марки або національні ідентифікаційні позначки для фіскальних цілей для розробки захисних елементів, повинні забезпечувати відповідність кінцевих

захисних елементів вимогам статті 3 цього Рішення та статті 16 Директиви 2014/40/ЄС.

2. У випадках, коли акцизна марка або національна ідентифікаційна позначка для фіскальних цілей, призначена для використання як захисний елемент, не відповідає одній або більше вимозі зі згаданих у параграфі 1, така марка або позначка повинна використовуватися лише як частина захисного елемента. У таких випадках держави-члени повинні забезпечувати надання виробникам та імпортерам тютюнових виробів інформації стосовно додаткових типів елементів автентифікації, необхідних для розробки захисного елемента, який відповідатиме таким вимогам.

3. Інформацію, зазначену в параграфі 2, необхідно надавати виробникам та імпортерам тютюнових виробів не пізніше ніж до 20 вересня 2018 року. Будь-яку подальшу інформацію, пов'язану зі змінами акцизних марок або національних ідентифікаційних позначок для фіскальних цілей, призначених до використання як захисні елементи, необхідно передавати виробникам та імпортерам тютюнових виробів щонайменше за 6 місяців до запланованого набуття змінами чинності, за умови що така інформація необхідна виробникам та імпортерам для розробки захисного елемента, що відповідає вимогам.

Стаття 5

Нанесення захисних елементів на одиничні пачки

1. Держави-члени повинні вимагати нанесення захисних елементів на одиничні пачки тютюнових виробів шляхом застосування одного з таких методів:

- (a) прикріплення;
- (b) друкування;
- (c) поєднання прикріплення та друкування.

2. Захисні елементи необхідно наносити на одиничні пачки тютюнових виробів у спосіб, який:

- (a) передбачає можливість визначення та верифікації автентичності окремих одиничних пачок тютюнового виробу упродовж усього часу перебування такого тютюнового виробу в обігу; та
- (b) унеможливорює заміну, повторне використання або будь-яку зміну захисних елементів.

Стаття 6

Цілісність захисних елементів

1. Держави-члени можуть у будь-який момент ухвалювати рішення щодо впровадження або скасування схем чергування захисних елементів.

2. Якщо держава-член має підстави вважати, що цілісність будь-якого елемента автентифікації захисного елемента, який наразі перебуває в обігу на її ринку, порушено, вона повинна вимагати заміни такого захисного елемента або внесення змін до нього. У разі виявлення порушення цілісності захисного елемента держава-член повинна повідомити про це виробників та імпортерів, а також надавачів захисних елементів, упродовж 5 робочих днів.

3. Держави-члени можуть встановлювати офіційні настанови або вимоги щодо захисту процесів виробництва та розповсюдження, зокрема вимоги щодо використання безпечного обладнання та інших складових, проведення аудитів, застосування інструментів моніторингу обсягів виробництва та безпечного перевезення з метою запобігання, недопущення, виявлення та усунення незаконного виробництва та розповсюдження або крадіжки захисних елементів та елементів автентифікації, що входять до їх складу.

Стаття 7

Верифікація автентичності тютюнових виробів

1. Держави-члени повинні забезпечувати наявність у них засобів, необхідних для аналізу кожної комбінації елементів автентифікації, що їх вони дозволяють використовувати для розробки захисних

елементів, відповідно до статей 3 та 4 цього Рішення, з метою визначення автентичності одиначної пачки тютюнового виробу. Такий аналіз необхідно здійснювати відповідно до визнаних на міжнародному рівні критеріїв ефективності та методології оцінювання, наприклад, таких, що визначені у стандарті ISO 12931:2012.

2. Держави-члени повинні вимагати від виробників та імпортерів тютюнових виробів, розташованих на їхній території, надання на письмову вимогу зразків тютюнових виробів, які наразі перебувають в обігу на ринку. Такі зразки повинні бути надані у вигляді одиначних пачок із нанесеним захисним елементом. Держави-члени повинні на вимогу надавати Комісії отримані зразки тютюнових виробів.

3. Держави-члени повинні на вимогу надавати одна одній допомогу щодо верифікації автентичності тютюнових виробів, призначених для збуту на національному ринку інших держав-членів, зокрема шляхом обміну будь-якими зразками, отриманими згідно з параграфом 2.

Стаття 8

Незалежність надавачів елементів автентифікації

1. Для цілей статті 3(2), надавач елементів автентифікації, а також, у застосовних випадках, його субпідрядники, повинен вважатися незалежним у разі відповідності таким критеріям:

- (a) незалежність від тютюнової промисловості щодо правової форми, організації та ухвалення рішень. Зокрема необхідно оцінювати, чи підприємство або група підприємств, що надає елементи автентифікації, не перебуває під безпосереднім або опосередкованим контролем тютюнової промисловості, зокрема міноритарних акціонерів;
- (b) фінансова незалежність від тютюнової промисловості; підприємство або група підприємств вважаються фінансово незалежним від тютюнової промисловості, якщо частка товарів та послуг, які вони постачають у тютюнову промисловість, становить менше ніж 10 % річного світового обороту, без урахування ПДВ та будь-яких інших непрямих податків, такого підприємства або групи підприємств за останні два роки перед початком виконання ними своїх функцій згідно з останньою затвердженою звітністю. За кожен наступний календарний рік частка товарів та послуг, які вони постачають у тютюнову промисловість, повинна становити не більше ніж 20 % від світового обороту такого підприємства або групи підприємств без урахування ПДВ та будь-яких інших непрямих податків;
- (c) відсутність конфлікту інтересів із тютюновою промисловістю в осіб, відповідальних за управління таким підприємством або групою підприємств, зокрема членів ради директорів або будь-якого іншого керівного органу. Зокрема такі особи:
  - (i) не повинні входити до структури компаній-представників тютюнової промисловості впродовж останніх 5 років;
  - (ii) повинні діяти незалежно від будь-якого матеріального або нематеріального інтересу, пов'язаного із тютюновою промисловістю, такого як володіння акціями та участь в особистих пенсійних програмах, а також незалежно від інтересів своїх партнерів, дружин/чоловіків або батьків/дітей.

2. У разі, якщо надавач елементів автентифікації використовує субпідрядників, він повинен продовжувати нести відповідальність за забезпечення дотримання такими субпідрядниками критеріїв щодо незалежності, визначених у параграфі 1.

3. Держави-члени та Комісія можуть вимагати від надавачів елементів автентифікації, а також, у застосовних випадках, їх субпідрядників, надання документів, необхідних для оцінювання дотримання критеріїв, визначених у параграфі 1. До таких документів можуть належати щорічні декларації відповідності критеріям щодо незалежності, визначеним у параграфі 1. Держави-члени та Комісія можуть вимагати включення до зазначених щорічних декларацій повного переліку послуг, наданих тютюнової промисловості впродовж останнього календарного року, а також індивідуальних декларацій фінансової незалежності від тютюнової промисловості усіх членів керівництва незалежного надавача.

4. Про будь-яку зміну обставин, пов'язаних із критеріями, зазначеними в параграфі 1, здатними вплинути на незалежність надавача елементів автентифікації (а також, у застосовних випадках, на його субпідрядників), тривалість яких становить 2 послідовних календарних роки, необхідно негайно повідомляти відповідним державам-членам та Комісії.
5. У випадках, коли внаслідок отримання інформації відповідно до параграфу 3 або повідомлення, згаданого в параграфі 4, стає відомо, що надавач елементів автентифікації (а також, у застосовних випадках, його субпідрядники) перестав відповідати вимогам, встановленим у параграфі 1, держави-члени повинні вживати усіх необхідних заходів для забезпечення відповідності таким критеріям у межах розумного періоду часу, але не пізніше, ніж до кінця календарного року після календарного року, в який була отримана інформація або здійснене повідомлення.
6. Надавачі елементів автентифікації повинні негайно інформувати відповідні держави-члени та Комісію про будь-які випадки загроз або інші спроби здійснення неналежного впливу, який може фактично або потенційно підірвати їх незалежність.
7. Органи публічної влади або підприємства, які регулюються публічним правом, а також їх субпідрядники повинні вважатися незалежними від тютюнової промисловості.
8. Процедури, що регулюють моніторинг відповідності критеріям незалежності, встановленим у параграфі 1, повинні підлягати періодичному перегляду Комісією з метою оцінювання їх відповідності вимогам цього Рішення. Висновки такого перегляду повинні оприлюднюватися, а також повинні входити до звіту про застосування Директиви 2014/40/ЄС, передбаченого статтею 28 зазначеної Директиви.

Стаття 9

Перехідне положення

1. Сигарети та тютюн для самокруток, вироблені в Союзі або імпортовані в Союз до 20 травня 2019 року, які не мають захисних елементів відповідно до цього Рішення, можуть залишатися у вільному обігу до 20 травня 2020 року.
2. Тютюнові вироби, окрім сигарет та тютюну для самокруток, вироблені в Союзі або імпортовані в Союз до 20 травня 2024 року, які не мають захисних елементів відповідно до цього Рішення, можуть залишатися у вільному обігу до 20 травня 2026 року.

Стаття 10

Адресати

Це Рішення адресовано державам-членам.

Вчинено у Брюсселі 15 грудня 2017 року.

За Комісію

Vytenis ANDRIUKAITIS

Член Комісії

⁽¹⁾ ОВ L 127, 29.04.2014, с. 1.

⁽²⁾ Імплементативний регламент Комісії (ЄС) 2018/574 від 15 грудня 2017 року про технічні стандарти для створення та забезпечення функціонування системи відстеження тютюнових виробів (див. с. 7 цього Офіційного вісника).

⁽³⁾ ISO 12931:2012 (Критерії ефективності для рішень автентифікації, що використовуються для боротьби з підробленням матеріальних товарів).

ДОДАТОК

ТИПИ ЕЛЕМЕНТІВ АВТЕНТИФІКАЦІЇ

Явні	Напівприховані	Приховані
<p>Гільйош</p> <p>Орнамент у вигляді двох або більше переплечених смуг, надрукований кількома нестандартними кольорами.</p>	<p>Лазерні зображення</p> <p>Зображення стає видимим для людського ока лише при світлі із конкретною довжиною хвиль, наприклад, світлі лазерної указки.</p>	<p>ДНК-маркери</p> <p>Маркери для експертного аналізу, в процесі якого застосовують математичні принципи комбінаторики для визначення послідовності нуклеотидів.</p>
<p>Райдужний друк</p> <p>Поєднання двох або більше кольорів, які поступово переходять один в інший, унаслідок чого утворюються проміжні відтінки (схожі на кольори веселки).</p>	<p>Поляризовані зображення</p> <p>Зображення стає видимим для людського ока лише при накладанні на нього конкретного поляризаційного фільтра.</p>	<p>Молекулярні маркери</p> <p>Хімічні маркери, які дозволяють виявляти коефіцієнти розчинення та змішування матеріалів; часто додаються до основних матеріалів маркованих об'єктів. Кожен хімічний маркер має хімічний код та вводиться на залишковому рівні.</p>
<p>Латентне зображення</p> <p>Лінійний візерунок, нанесений із використанням технології глибокого друку, що показує інакше зображення при повертанні об'єкта, на якому він надрукований. Може поєднуватися із чорнилом зі змінним кольором.</p>	<p>УФ-нефлуоресцентний папір</p> <p>Спеціальний папір, який не відбиває ультрафіолетового світла. Придатний для друку ультрафіолетовими чорнилами, які проявляються при світлі спеціальних ультрафіолетових ламп.</p>	<p>Захисні волокна (приховані)</p> <p>Невидимі флуоресцентні волокна, хаотично розміщені на відповідному папері. Не відображаються при скануванні або фотокопіюванні та стають видимими лише при світлі спеціальних ультрафіолетових ламп.</p>

<p>Чорнило, що змінює колір</p> <p>Чорнило, що змінює колір залежно від кута зору.</p>	<p>Захисні волокна (напівприховані)</p> <p>Видимі флуоресцентні волокна, частково або повністю введені в товщу паперу у хаотичному порядку, який неможливо відтворити. Можуть бути різного кольору та форми. Змінюють колір під дією ультрафіолетового світла.</p>	<p>Магнітні елементи</p> <p>Поєднання магнітних елементів, які видають сигнал або серію сигналів, що їх можна виявити на відстані за допомогою спеціальних засобів ідентифікації.</p>
<p>Тактильні візерунки</p> <p>Елементи зображення, виконані з використанням технології глибокого друку, що створюють відчутний на дотик рельєф та які можна автентифікувати при тьмяному світлі. Можуть поєднуватися із латентним зображенням.</p>	<p>Мікродрук</p> <p>Друк із використанням надзвичайно дрібного тексту, невидимого людському оку без збільшувального скла.</p>	<p>Антистоксові чорнила</p> <p>Чорнила з антистоксовими властивостями, які можна виявити за допомогою відеоспектрального компаратора (інструментів VSC).</p>
<p>Голограма</p> <p>Тривимірне фотографічне відтворення світлового поля, яке можна побачити під певним кутом.</p>	<p>Термохромне чорнило</p> <p>Теплочутливе чорнило, яке реагує на зміну температури. За зміни температури чорнило змінює колір або зникає.</p>	<p>Реактивні чорнила (приховані)</p> <p>Безколірне або прозоре чорнило, яке стає видимим внаслідок реакції із конкретним розчинником, який застосовується за допомогою інструментів спеціального призначення в лабораторних умовах.</p>

**Реактивні
чорнила
(напівприховані)**

Безколірне або прозоре чорнило, яке стає видимим внаслідок реакції із конкретним розчинником, який застосовується за допомогою спеціальної ручки або маркера.